

XX. 969

PB 513

CB 1030 2331

1578057

ANTRE DOUS SÉCULOS

OBRAS DE
GERARDO ALVAREZ LIMESES

Márgaritas.—*Colección de poesías, Hijos M. G. Hernández-Madrid, 1892.*

Versos morales.—*Fábulas, cuentos, poesías sueltas-1.ª edición-Andrés Landín-Pontevedra, 1898.*

Antre douz séculos.—*Julio Antúnez - Pontevedra, 1934.*

EN PREPARACIÓN

Geografía de la Provincia de Pontevedra.
—(en prensa) *Alberto Martín-Barcelona.*

Tras las Huellas del Hidalgo.—*Versos Casellanos.*

GERARDO ALVAREZ LIMESES

ANTRE DOUS

SÉCULOS

(VERSONS GALLEGOS)

Prólogo de Castelao

PONTEVEDRA

1 9 3 4

**ES PROPIEDAD
DEL AUTOR**

Imprenta de JULIO GANTÚNEZ, Oliva, 6.—Pontevedra

PROLOGO

0 0 0 1 0 0 0

PRÓLOGO

Don Xerardo Alvarez Limeses, meu vello e querido amigo, pídemte un «prólogo» par'on libro de poesías galegas, e cando él mo pide debe ser porque coida que son capás de facelo.

Eu fago moitas cousas para ir derramando a vida. Sería quén de facer unha gastroenterostomía, que non-o considero máis dificultoso que facer unha mesa de noite. Seria quén de facer un proieito de carreteira, que considero más doado que podar unha viña. Seria quén de deprender cálculo infinitesimal, que o teño por más cómodo que picar pedra oito horas diárias. Se a vida fose más longa!...

Somentes hai unha cousa que non sería quén de facer: versos. I-eso que cando escribo persiguenme as consoantes. E ademáis confeso que a poesía fuxe ó meu coñecimento... Non-a pudo apreixar, e algunha ves cóllolle teima, como lla teño á música, que é un arte sen corpo. Eu (perdoen que fale de mí; pero son o home con quén fago as miñas esperencias) gusto da música popular e da poesía com'o cego de nacemento que gusta de mergullarse na i-auga e que tolea por saber como é.

Os poetas non me parecen homes coma nós, e os bós versos non me parecen obras humáns. ¿Haberá musas? Non-o sei, mais os bós versos son creados pol-o Autor das frores e das cristaiizacións. E o poeta, que as xentes inxeles chaman tolo con moita razón, é o home escollido, o que leva unha estrela na frente e no bico un cantar... ¡Si será tolo!

O artista verdadeiro non é o creador das súas obras boas. Non é mais que o pai d'elas, e ten ben poucos motivos para sentirse un deus, pois o primeiro sorprendido diante d'unha obra de arte é o mesmo autor, com'o pai que queda pasmado diante da termosura d'un fillo acabadiño de nacer.

Pero as artes teñen unha téinica cada vez más dificultosa, e cando un artista manexa a ferramenta do seu oficio co-a mesma inconscencia con que move a lingoa, xa ten o espírito fandado e morto para concebir. Velahi porque a téinica—que nada ten que ver co espírito—apodérase do Arte e faino tan impopular como a Cencia. Estes aristócratas do arte estruchan a cachola coma quén estrucha un tubo de pintura, e son creadores das súas obras porque non precisan que o dedo de Deus lle chiske na testa... Tamén os que comprenden estas obras poden enfoncharse, porque son poucos e forman unha caste de sabios...

En troques a téinica para facer versos de-
préndese n'un dia e veleiquí porque todos po-
diamos ser poetas si fósemos poetas.

Nada do devandito é novo; pero eu son un
home de barro que non pretende ser orixinal.
Un home do pobo que ama o Arte sinxelo, que
se regala con cántigas aldeáns, que cría o pasmo
diante dos cadros que pintan os artistas que
ainda non saben pintar, que adora as esculturas
labradas por canteiros, que tolea cos dibuxos
dos nenos...; un home que agarda un retorno do
Arte ó espírito do pobo, para tomar pulo e reno-
varse, porque certamente o instinto popular é
a única reserva con que conta o Arte para non
morrer de Cencia e para que volva a cumplir a
súa función social.

A Poesía é un arte sen téinica e da súa sin-
xeleza provén a súa virtude. Un arte que poucos
poden facer; pero do que podemos gozar moitos.
Eu non nascin para poeta nin podo compren-
del-a esencia da Poesía, cicais pra que o seu
misterio abale mellor o meu corazón. Tamén o
arco da vella era más fermoso cando era un
misterio.

Eu agardo que tod'o Arte chegue a ser Poe-
sía. ¿Qué son optimista de máis? Ouh, eu espero
que a i-auga doce dos rios faga doce tod'a i-auga
salgada do mar; que a morte, enchéndose de
vidas, sexa vida; que a nada, enchéndose de

soños, chegue a ser todo... ¡Ai, quén me dera
poder decir estas cousas en verso!

N'estas condicións, ¿podo «prologar» un libro
de versos?. ¡Pero si eu non son máis que un hu-
morista embebido de melancónia, incapaz de
xusgar con ponderación!

* * *

Ningún idioma alleo—por ilustre que sexa—
poderá eispresar en nome do noso os íntimos
sentimentos, as fondas doores e as perdurables
espranzas do pobo galego; se ainda somos di-
ferentes e capaces de eisistir, non é máis que
por obra e gracia do idioma. Velahi porque o
autor d'un libro galego sempre será un patriota
e porque os que refugan a nosa fala non son
dinos de chamarse galegos, porque desprecian
o cerne da nosa democracia e cegan as mello-
res fontes de creación. ¿Cómo chamariamos a
un home que consentise o derrumbamento do
Pórtico da Groria? Pois é certamente máis bár-
baro quén deixa morrer un idioma: obra de
arte insuperable, feita con amor, con doer e
con ledicia polos nosos antergos, que recebi-
mos en herdo e que temos obriga de enriquecer
co espírito do noso tempo.

Don Xerardo Alvarez Limeses é un patriota
de dous séculos. Do século en que a Patria era

unha i-alma en pena, a saloucar nas tebras, e
do século en que a i-alma de Galiza reencarnou
n'un corpo san e incorruptible que reclama
garantias par'a súa eisistencia.

O poeta sinte a fermosura da Terra—esta Terra maceirada de tanto parir, que nos dou a vida, que nos mantén e que nos recollerá na morte como semiente de novas criaturas—. O poeta sinte os doores da Raza—esta Raza atristurada de tanto agardar pol-o trunfo da nosa civilización de pas—. O poeta ten saudades de vello e ledicias de mozo; pero sempre corazón de artista. O poeta alvistou a choiva e a néboa dend'as fiéstras da súa casa de Bayón: aldea garrimosa e ridente onde rebuldei de neno no tempo das cereixas... Ali o poeta deitou a i-alma no seo morno da Natureza para recibir o zume creador de lirismos; pero algunas veces a vida dos escravos do fisco enchérono de caraxes. Porque o poeta tamén é home e sinte a malventura dos nosos labregos.

Si vale o consello d'un amador das letras gallegas, eu digovos que leades este libro,nidio como a i-auga, fermoso como unha fror.

Castelao

o. a. 100. 200. 300. 400. 500. 600. 700. 800.
900. 1000. 1100. 1200. 1300. 1400. 1500. 1600.
1700. 1800. 1900. 2000. 2100. 2200. 2300. 2400.
2500. 2600. 2700. 2800. 2900. 3000. 3100. 3200.
3300. 3400. 3500. 3600. 3700. 3800. 3900. 4000.
4100. 4200. 4300. 4400. 4500. 4600. 4700. 4800.
4900. 5000. 5100. 5200. 5300. 5400. 5500. 5600.
5700. 5800. 5900. 6000. 6100. 6200. 6300. 6400.
6500. 6600. 6700. 6800. 6900. 7000. 7100. 7200.
7300. 7400. 7500. 7600. 7700. 7800. 7900. 8000.
8100. 8200. 8300. 8400. 8500. 8600. 8700. 8800.
8900. 9000. 9100. 9200. 9300. 9400. 9500. 9600.
9700. 9800. 9900. 10000. 10100. 10200. 10300. 10400.
10500. 10600. 10700. 10800. 10900. 11000. 11100. 11200.
11300. 11400. 11500. 11600. 11700. 11800. 11900. 12000.
12100. 12200. 12300. 12400. 12500. 12600. 12700. 12800.
12900. 13000. 13100. 13200. 13300. 13400. 13500. 13600.
13700. 13800. 13900. 14000. 14100. 14200. 14300. 14400.
14500. 14600. 14700. 14800. 14900. 15000. 15100. 15200.
15300. 15400. 15500. 15600. 15700. 15800. 15900. 16000.
16100. 16200. 16300. 16400. 16500. 16600. 16700. 16800.
16900. 17000. 17100. 17200. 17300. 17400. 17500. 17600.
17700. 17800. 17900. 18000. 18100. 18200. 18300. 18400.
18500. 18600. 18700. 18800. 18900. 19000. 19100. 19200.
19300. 19400. 19500. 19600. 19700. 19800. 19900. 20000.

— 11 —

CANTO A GALIZA

BRITISH LIBRARY

Canto a Galiza

En 4 tempos

Tempo I

¡Terriña das saudades!

T erríña das saudades! ¡Patria miña!
hastra o curruncho alleo,
onde as mágoas me aturan da morriña,
chega nas aas do vento, do teu seo
—lonxe como unha estrela—
a lembranza ditosa,
treme a celta gaitña
e sal bulindo d'ela
unha cantiga meiga e garimosa;
ôs trinos do punteiro
brinca meu curazón como un mocíño
risoño e ruadeiro;
o nome do meu niño
rube hastr'os beizos, e na lonxanía
ollo remanecer a imaxe pura
que, no abrente do día,
e coroando o monte aló na outura,
érguese no Lobeira
ô debruzarse após da miña leira.

Vexo a Mariña brava

Vexo a Mariña brava
e o mar que se estrelaba
toupando nos petoutos feramente,
e, de cote, mansiña
íá bicar a praia,
onde a fera corrente
xa cansa de bulir, dôce, mainiña,
nas areas esmaia...

E tamén ollo a serra,
vixiador da Terra,
na que zoan os ventos que da medo.

D'un tras outro penedo,
brinco co pensamento cara ás veigas,
cara ós prados, muiños, fondonadas,
e n'as campías meigas
pousan as miñas aas esmalleadas...

¡Quén te viú, miña xoia,
quén nas augas do Arnoya,
do Lérez, do Landrove
mirouse nos espellos,
quén foi, robe que robe,
pol-a costa costiña do Castrove,
pol-os camiños vellos

de Pedre e da Curota;
quén pisou de Betanzos os Caneiros
de Monterrey o Val, e da Carnota
as fontes e regatos;
quén d'os fondos buratos
rubiu a Compostela
e viu alí brilar como unha estrela
ô Sefior Sant-Iago;
quén ô Ribeiro foi botar un trago,
e quén nas Rías Baixas foi cinguido
con follas de loureiro,
pode xurar que endexamais ouvido
haberá o mundo enteiro
falar de terrra algunha,
mais dina dos afagos da fortuna.

Tempo III

Choiva miudiña e morna

Choiva miudiña e morna,
aer tépedo e manso,
orelas, nas que a dorna
sécase ô sol das augas n'un remanso;
raioliñas da lúa,
folerpíñas da neve
¡hastra o corisco do marzal que brúa
e o arco da vella que nos regos bebe,

non vos hai unha terra de mais xeito,
nin rapaza mais teura e garimosa,
nin mozo de mais peito,
nin pai de mais proveito,
nir nai mais dôce, porque ¡nai a nosa!...

Ela os campos traballa,
labra nos eidos e nas eiras malla,
coce o pan, ferve o pote, coida o gando,
e cando a escura noite vai chegando,
ela o meniño arrola,
que o colo seu é berce, lar, escola.

• • • • •

Outras veces te lembro e te ademiro
bicada das mareias pol-as ondas
e escoito resoar, cal un suspiro,
nas encanadas fondas
o céltico alalá. Relembro os mares
sereos, entreverse baixo o Ceo,
e oio dos mariñeiros os alares
sobor do barco pol-a pesca cheo.

¡Ouh recordos benditos
que calmades a sede dos proscritos
nas almas magoadas, ledos pondo
unha pinga de mel e de ledicia!
¡Cál chegades de abondo
pra os que morren de amores por Galicia!...

¡Qué meiga és tí! Envolta pol-o orballo,
durmes sono de paz perto ó carballo
e ós mansos ameneiros;
e nas noites de calmas
estrelas e luceiros
dan paz ós peitos e sosego ás almas.

Dos trunfos os loureiros,
após das túas loitas contra os pobos
que te tiñan escrava,
brilan na túa testa
e os fillos d'isa raza dura e brava,
cordeiríños na paz, na guerra lobos,
cinguen as frentes ¡porque así lles presta!...

Ti és, miña Terra, tal como eu che digo:
bicada pol-o mar na Cruña e Vigo;
no Ourense e Lugo, pol-o Miño lento;
nos vals froridos, pol-o sol amigo;
nas serras agredosas, pol-o vento;
por mil fillos cal eu, que te bendigo
e te bico tamen co pensamento!...

Tempo IV

¡Terra dos meus amores!

¡Terra dos meus amores,
que gardas antre xestas e antre frores
a chouza onde choutei de pequeníño,

¡meu ben, meu lar, meu niño!...
É tanto o que eu te queiro
que pra ser antre todos o primeiro,
sen envexar ós reises no seu trono,
me abonda ser o dono,
no teu adro mais probe, de un palleiro!

¿Terá meu mal consolo?
¿Arroupareime un día no teu colo?
¿Lograrei sen temores,
miña terra querida,
no teu risoñío chan espallar frores?
¿Podrei, ó fin da vida,
durmir nas túas eíras como un santo?
¡Ai!, o deseio e tanto
que no monte, no val, no mar, no leito,
atarázame o peito,
adourada naiciña
cos salaios firentes da morriña.

É o degoro tán fondo,
que pra xa non morrer tefio de abondo
con soñiar que está perto! ¡Que a lembranza
da terra benquerida
ó mergullar o curazón de espranza,
no peito acouga a perdamá da vida!

ANTRE DOUS SÉCULOS

1897-1934.

201022 ZUO DING XIA

A n t o n i ñ o

(Tuy)

Probe, parbo, sin lar nin mais abrigo
Qu'a caridade dó seu pobo amante
A vida enteira pasará, Dios diante,
Sin mais trabalho qu'o d'infrar o embrigo.

D'a sua venturanza eu fun testigo,
E non vin venturanza semellante.
¡Pra coidarse feliz elle o bastante
Ter chea a faltriqueira de pan trigo!

Alegre mostra enton co-a risa os dentes
E vota vivas, brinca e rebuldea
Cal políteco novo ante a tallada.

Qu'e Anton--o mesmo que outras moitas xentes--
É un bo suxeto, co-a barriga chea,
Valdeira a chola, a voluntá furada...

("Galicia Moderna" -1897)

Triadas célticas

O río chorando vai,
as frores bican a terra
¿qué foi do meu a-ia-ia?

Di ti, herbiña dos amores:
¿por qué prendes no inverno
e no vran botal-as frores?

Costa que vas ó meu lar:
¡qué boa estás de rubir,
que mala estás de baixar!...

¡Ai, o alalá, miña santa,
cántase cando se chora,
chórase cando se canta!

Terra fría non da millo.
Moza que non teña côr
n'ha de casar co meu fillo.

¿Coitas tes? Pois non che pese,
qu'eu non vin o arco da vella
reloucir, sin que chovese.

A morte do poeta

No pazo da aldea,
faternas e mágoas levando no peito,
o poeta viu o sol de Outono
palpexar no ceo.

¡Cantas veces seus ollos, xa cansos,
a pecharse prestos,
axexaron os alpes, as gándaras
e os longos vieiros,
para ollar si chegaba un amigo
dos lonxanos tempos!

Xa morreu; deleixado, esquecido,
cansino, senlleiro...

O poeta a cotio i-o martir
adoito, e o mesmo.

¡Soio a vida doando o amorado
conquieren seu reino!...

Terra de Ourense...

Terra de Ourense, tan mimosía!
Terra sabrosa como a fariña,
terra criadeira, terra de gran,
que das o viño po-las ribeiras,
e co as mazorcas cheas as eiras
e co as apertas cheas a man!...

De Montealegre hastra Ervedelo
a verde crôa do teu cabelo,
de ouro e loureiro cínguete a sen,
e aló, no fondo, te aperta o Miño,
cobra de prata, branco camiño
que bica a Melias e olla a Toén.

Terriña meiga, chea de encantos,
que ten os bispos sabios e santos;
os nenos, anxos; os homes bós;
onde as rapazas son, como as frores,
arcas douradas, sonos de amores,
azó dos homes, groria de Dios.

Terra, terriña...! xa vexo as rúas
onde aledeime... xa estou nas túas
costas, que un tempo tolo rubín;
xa ollo os remates da túa Eirexa;
e xa a ningures lle teñío envexa.
¡Latexa a vida dentro de mí...!

Eu vin as terras de Salamanca,
as terras outas, que a lúa branca
fai, sen orelas, clarexear;
vin os Madriles, corrin Castilla
e pol-as feiras fun a Sevilla
e ollei a Cádiz e a Xibraltar.

Crucei a Hespaña e ó derradeiro,
dende un lindeiro pra outro lindeiro,
cousa ningunha vin d-istas tres:
ponte que brile como o teu ponte,
fonte que ferva cal a túa fonte,
cristo que impoña como o que tés...

M a d r i g a l

O niño alleo

Eu sei de un paxariño
que chiaba no niño
acarón da solaina de Sabela,
que garimosa o ouvía dende ela.

O páxaro bulía
e arriscado quería
voar e aboligarse,
mais sen depocatarse
de que inda non podía.

Ó cabo certo día
quixo voar e axiña ¡malpocado!
caiu no chan o páxaro coitado.

Miña nena abrigouno
e no seo posouno.
E topouse tán ben n-aquel abrigo,
brando como o pan trigo,
redondo como un ovo,
que o paxariño novo,
ó ceibalo dempois o meu encanto,
non sentiu a ledicia
de voar pol-o ár, e como un santo
a Sabela voltou cheo de ardicia.
¡O derradeiro niño
aquecíalle mais ó paxariño!...

i V o l v e !

(Música de Cordal)

Volve, miña pequena;
ven de contado,
que o lar está sen lume,
sen herba o gando

Fórone as anduriñas,
os cans ouvean,
e secaron as fontes
da nosa aldea.

Volve, encantiño
dos meus amores,
que unha mágoa me leva
si ti non volves.

Dende que nos deixache
non soa a gaita
nin hai quen faga os puntos
da riveirana.

Na casa do petrucio
visten de loito;
que o rapaz mais garrido
volveuse tolo.

Volve, encantiño
dos meus amores,
que unha mágoa me leva
si ti non volves.

I n t r o i t o

A alborada de Rosalía

N a paz de Lestrove a rula durmía,
durmindo choraba, durmindo surría
e ás veces creaba.

¡Qué era moita rula nosa Rosalía!...

Pol-a mafán cedo cando sespertaba
a gaitiña ouvía
que perto pasaba;
ô ouvila tremaba,
e a triste decía:

Teño que facerlle ô mozo gaiteiro
unha canzonciña, pra que no punteiro
da gaita encantada
soe miña lira pol-o derradeiro;
vaia miña i-alma pol-o mundo enteiro.
Teño que facerlle a miña alborada,
a ise pequeñiño páxaro parleiro!

Dixo a Nosa Meiga; e foi a cantiga,
crara como a lúa fresca como a espiga
da auga pol-o agosto,
dôce como o mosto
ou como a mistura que fan as abellas,
mansa como o paso das vacas bermellas.

Ouvila vosoutros, mozos bulidores,
rapazas garridas frescas como as frores,
vellos que sabedes das mortas memorias,
vellas que contades enxebres hestorias.

Ouvir a alborada repinicadora
conque ela espertaba ó romper o día
e os máxicos versos cos que rindo chora:
¡Qué era moita rula nosa Rosalía!

Din así as cantigas da meiga, meiguña,
que foi o mais grande galego cantor.
Din así as estrofas: escoitade axiña,
e adicaille un dôce recordo de amor.

Na morte de Lamas Carvajal

(Anaco)

Poeta: falareiche na fala garimosa
pol-a que, morto, aboias, como aboia o bourel;
n-esta faliña meiga, que é recendo de rosa
e folerpa de neve, e pingota de mel.

N-esta faliña fala, que foi na lira túa
como arrolo de pomba, tremar de reisefiol;
que brila nos teus versos, e ten craror de lúa,
e rebolir de estrelas, e refolxir de sol.

A fala amorosiña que te meceu de neno
co'a música mais dôce do mais dôce cantar,
fala na que as hestorias ouviche de pequeno
de trasgos e de meigas ô derredor do lar.

N-esa fala diviña de galanuras chea,
na que rimou cantigas teu xenio trunfador;
fala que de por sempre será «A musa da aldea»
e foi pra o teu espirito «Espiña, folla e fror...»

Na que os aados numes cecais que che falaron
cando na luz da groria quixéronte inframar,
e na que os anxeliños tamén, che colocaron
as aas dos poetas, as aas pra voar...

Fala na que garulan nenos e paxariños,
a que murmura leda das follas no runxir,
e durme misteirosa nas pedras dos muiños
e vai pol-os regatos, xa cansa de surrir.

E conta estranos contos na copa d-un piñeiro,
e antre as canas do millo debulla unha canzón,
e di cousas de risa da gaita no punteiro,
e di cousas de pena da gaita no roncón...

-i Vaite anduriña!

Balada galega

Anduriña, ¡ai! anduriña,
a das cintiñas de seda,
que volves facer o niño
da camariña nas tellas!

A meniña que chas puxo
levounas tamén co ela:
as túas brilan no ár,
as súas cómeas a terra.

Anduriña, anduriña,
vaite e non volvas,
porque me pós a i-alma,
como ti, moura...

Ó remanecer, outrora,
batendo as ás pol-as veigas,
miña nena aturuxaba
avantando a Primaveira;

alumeábanlle os ollos,
tremábanlle as mans de cera
e contábame amorciños
aquela boquiña meiga.

Anduriña, anduriña,
vaite e non volvas,
porque me pós a i-alma,
como ti, moura.

Hoxe, cando fas o niño
na camariña valeira,
meus ollos se enchen de bágoas,
o meu pensamento brema,
e danme as túas cintiñas
tánto noxo e tánta pena
que cando vés fuxiría,
se eiquí non ficase ela...

Anduriña, anduriña,
vaite e non volvas,
porque me pós a i-alma,
como ti, moura!

O r a z o n

R aíña dos Anxos, do outo Ceo dina!
¡Virxe milagreira!, ¡Santa Pelegrina!
¡Ensoño, aloumiño da nosa Rexión,
que antre nós quixeches erguerte n'un trono,
coa mesma duzura, co mesmo abandono
conque a Pilarica se ergue no Aragón!

Xa que eiquí ficache, tenra e garimosa,
como luz d' estrela, perfume de rosa,
pomba e garnicela, mazoreca xentil,
¡mírame ampeado n' iste corrunchiño;
que traio, por verte, moi longo camiño,
e sô miña ardicia dou término d'il!...

Veño a supricarche pol-os que padecen,
pol-os que n'o inverno ximen e carecen,
pol-os que perderon a meiga ilusión,
pol-os tolleitiños, pol-os afamados,
pol-os amarridos, pol-os acorados
e pol-os que teñen irto o curazón.

Recolle os doores dos probes labregos,
as anseas dos mozos, dos vellos os pregos,
as bágoas e as coitas dos fillos sen pais,
as mágoas firentes que hai nos lares nosos,
a fel dos que proban froitos amargosos...
e o surrir dos anxos, e os bicos das nais...

Xa foron os tempos nos que o noso pobo
dende o vello, vello; hastra o novo, novo,
viña cos ollifios, accesos de amor,
dende os agros celtas e as mariñas bravas
hastra Tí, Naiciña, que os accorabas,
e que os acochabas do Trasno treidor.

Oxe os pelegrinos, xa cansos e poucos,
che traien, somentes, penas e saloucos;
mais cando chegamos perto ô teu altar,
¡... inda temos ollos conque admirarte,
inda nos abondan vidas queadicarte
e as almas latexan para te adourar!...

i Non volverei!

No^o aniversario da afillada

A Purísima a trouxera
e a Cruz de maio levouna.
¡Eu, que a menei hastra a pía,
acompañeina hastra a coba!...

Saímos pol-o Valado
tras da ruliña xa morta
na súa caixiña branca,
coa súa branca coroa,
que miña hirmá lle fixera
de margaridas e rosas.

Cruzamos pol-o portelo,
fumos pol-as corredoiras,
atravesamos as leiras,
e rubimos unha costa,
monte arriba, monte arriba,
cara a eirexa da parroquia.

Cando chegamos a outura
rompeu a tocar a groria
voltexando, voltexando
a campaíña... ¡qué tola!...

¡Cómo soaba nos agros
e nos camiños en ombra,
nas carballeiras en fror,
nas estreitas correddoiras!

Ó entrar no adro da eirexa,
ollei a Nosa Señora,
a nosa Nai dos Doores,
que mirounos garimosa,
e xurara que surriu
ó ver a meniña morta.

Xa dempois finouse todo,
e alí quedou n'unha coba
cara ó ceo, frente ó val,
perto da terra amorosa
aqueila cariña meiga,
aqueila miudiña boca,
aqueles ollos de lúa,
aqueil cabelo de mouras,
aqueil corpiño de cera,
aqueila língoa de groria...

¡Bayón, Bayón!, moitas veces
á túa terra mimosa,
fun buscando a saudiña
pra tomar folgo nas loitas,
pra descansar nos traballos,
para anovar as memorias,
para bulir n'as ledicias,
pra consolarme n'as coitas...

¡Endexamais volverei...
Que a miña nena está morta,
e por non vivir sin ela
miña hirmán seguiun-a á coba!

E din que os regos secaron,
que non dá frutos a horta,
que os cans ouvean nas veigas,
e o miñato leva as pombas!...

i C h o v e !

Zoa o vento que da medo,
pol-o mar, dende moi cedo,
o trebón se espalla e robe.

¡Todo calou no penedo!...

¡Chove!

Nos roibóns se alcende o trono,
o orvallo solaga en prono
os curutos do Castrove,
o can non alcontra o dono...

¡Chove!

Muxe a vaca no Valado.

Ô ver o millo anegado,
berra de delor o probe.

¡Perdeuse todo o logrado!...

¡Chove,

chove,

chove,

chove...!

Cousas de Dios

Vai o regato mainiño
que mesmo dá xenio velo;
asuvía un merlo, alcende
as mazarocas o sol.
Teño no colo un meniño,
que mesmo da groria telo;
e a paz do día se estende,
maina, tenra, doce, mol...
¡Qué cousas da Dios!

Estaba o millo mouchado,
tiña o meniño doente,
non sabía dó meu home
dende o día que marchou.

Corre a i-auga pol-o prado,
se ergue o millo mesmamente;
o neno surrí e xa come;
carta antronte me chegou.

¡Qué cousas fai Dios!

O pedáneo ¡que aldraxante!
O cobrador ¡que malino!
¡O dono do Liboreiro
cansou de rirse de nós!
O pedáneo está cesante,
o cobrador sen destino
e din que o cabezaleiro
afóbase co-a tós.
¡Qué cousas ten Dios!

Vinde filliños decóte;
deixade na corte o gando,
botade a broa na artesa,
comede do pan mellor.
E mentras que ferve o pote
e que a noite vai chegando,
co-a i-alma de amor acesa
démoslle un prego a El Señor.
¡Qué todo o meresce Dios!...

i Canta, rula!

Canta rula, canta rula,
non te ceibes de cantar!
Quero ouvir os teus arrolos,
que son arrolos de nai.

Cando eu era pequechifío,
onde aqueles tempos van!
tamén a min me arrolaban
co-ese teu dôce arrolar.
Era a luz como de abrente,
non tiña espeto o solán,
bicaba ó pasar o vento
pol-os regos de cristal
e aqueles arrolos tifian
tanto xeito, dozor tal,
que no berce eu me durmía
como xa non durmín mais.

A voz que a míñ me arrolaba
acábase de apagar
e inda resoa na i-alma
cal tanguido de campáns,
como queixume do vento
que zoa no salgueiral,
como murmúrio da fonte
e como o teu arrolar.

Cando escoito os teus arrolos
nos sei, rula, que me dá;
si son mágoas que me aflixen,
queixas que frotan no ár;
unha voz é que me chama,
un abur que alguén me dá.
Semella o nacer da vida,
e de contra é que se vai.

Canta rula, canta rula,
non te ceibes de cantar.
¡Quero ouvir os teus arrolos,
que son arrolos de nai!...

¡Vintecinco de Xulio!

Mañanciña de Xulio
a de craro verdor,
os carballos se enxoian
con berníz de pintor,
cacarezan os galos
do mosteiro en redor;
o ár conta contiños;
nas robredas de amor,
nos vieiros de olvido,
nas eiras de coor.
Corre a fontifía ledá,
o toxo inda está en fror
e a galifa se acocha
no seu niño pra pôr.

Cingue a moza garrida
o mantelo millor,
as campáns repinican,
asuvía o cantor
do merlo pol-as veigas,
estrala un voador.
¡Mañanciña de festa!
¡Sant-Iago o Maor!...

i Vela ei vai!

Traxedia

disting o seu abrigo, nascido o dia de plantar
e em árvore e caprichosamente a flor da primavera.
entusiasmado, os filhos e pais, sozinhos ou em
grande comitiva, em que a tal dia convocados se

V

A leiteira
feiticeira,
que outros anos vinha
chegar paroleira
perto de mim,
oxe e nai,
e vai
a sachar o millo,
cargada c'un fillo,
queinda non ten pai...

D o n P e r f e c t o . . .

Vinde, mozos e mozas, vinde ver o gaiteiro
mais xenial e mais meigo, que si turra no fol
fai fulxir pol-os aires e bulir no punteiro
os crarores da lúa e as ardencias do sol.

Que na gaita embruxada fai xemer paxariños
e cantar carricantas e ruliñas rular,
e tecer ós teares e moer ós muiños
e ferver, jhastra as berzas nas cazolas do lar!

Fai correr os airiños nas carballeiras ledas
e na veira dos montes os regatos surrir,
e tumbar as mazorcas espalladas nas medas,
estralar os foguetes e os carriños renxir.

Vinde, mozas e vellas, vinde ver o gaiteiro
e axiolladas, ouvindo as cantigas que trai,
alanzade ó seu paso o lustroso loureiro
i-endozade os seus beizos con biquíños de nai...

i S e ñ o r ! . . .

C ómo chora o limoeiro,
como o limoeiro chora!
Ten cada folla unha polra,
cada cidrón un colar.
E as batuxa como bágoas
que van caindo, caindo,
dende as ponlas, que se abalan,
hastra espallarse no chan.

¡Cómo chora o limoeiro!
Mañán de brétema: xulio.
As campáns de Paradela
baten por un que morreu,
as margaridas da horta
fican ollando pra a terra,
a veiga toda engruñada
faciana de morte ten.

¡Señor, que o viño se tolle!
¡Señor, que esmorece o millo!
Señor, que os probes labregos
non durmen co a desazón.
¡Señor, que o inverno e moi longo
e moi penoso o traballo!
¡Señor, que enmocea as veigas
a nai criadeira: o Sol!...

No valado

N inquéen: resoan os pasos
no zaguán; está valeiro
o valado, caiu a parra
por riba da fonte, o rego
non leva pinga; no alpendre
o carro ficou desfeito
e ten, sobor de unha roda,
postos en cruz dous fungueiros.

O rubir, a escala treme;
ó entrar, fuxen como espectros
dous mouchos; baten as contras
das fiestras, e cân, desfeitos,
os vidros... Sáltanse as bagoas
pol-a xenreira do tempo;
e por mirar si inda queda,
de cando eu era pequeno,
algunha cousiña cousa,
boto pol-o pazo adentro.

Crébanse as aas da ilusión,
sinto dôr, anguria, medo.
¡Na camariña do lar
aniñaron os morcegos!...

O r b a l l o

Non se olla a lonxanía. Todo e perto e confuso;
cada arbre asemella a espadana da torre,
o alcipreste do h'orto ten o carís de un fuso,
naz o día e paresce como que a tarde morre.

Pol-o fondo camiño oio as voces da xente
que non sei se está queda, ou si ven ou si vai;
o cabelo mollado estrúchase na frente;
esperguízase un neno no colo da sua nai.

Chian os paxariños terecidos de medo;
a aldea está tristeira na mañanciña mol.
Voume deitar de novo, voume deitar, que é cedo,
hastra que o orballo creben os espertos do sol!

N a z ' o   d i a

T *urr, turr* fai a rula
t *urr* na reboleira,
e ô arrolo da rula
o outeiro s'esperta.
Maina,
leda,
vai chamando as follas, pra que se esperguicen
a brisa da noite na mañán, que chega.

Creba a paz de hora
un galo nas leiras,
sai asuviando un macho estornino
do niño antre as tellas,
e no val lonxano
fumega...

Como os bois

P ol-os camiños da vida
empedrados de door,
entebrecidos cas ombras
da primeira maldición;
calmando a sede da terra
co as folerpas do suor,
a fame allea abracando
co as fibras do curazón;
ô carro do sufrimento
cinguidos de dous en dous
el e ela—almas xemelas
que o mesmo fiudo apretou—
rubindo van os labregos,
¡coitadiños de El Señor!
costa enriba, costa enriba.

¡Como os bois!...

i Moe, muíño!...

O muíño moe, moe, moe;
o muíño moe, inda que coroe
a artesa a fariña, o piorno o gran;
o muíño moe, porque a fame roe
cando non hai pan.

O muíño canta, canta, canta.
Aquil seu contíno batelar espanta;
é como unha vos
que soa no ermo, e que se adianta
á xornada santa,
a tod'as arelas que sentimos nós...

O muíño chora, chora, chora;
pol-a vella, vella, que o neto acocora;
por aquil cruceiro que no adro cai;
por aquel meníño que ficou en bora
cando no mar fondo se afundiu a nai.

O muíño fala, fala, cando xuntos
homes e mulleres contan os asuntos,
na hora de solpor,
de cregos e frades, trasgos e defuntos;
e as mans dos rapaces platican de amor.

O muiño chora, prega, canta, ri!
Vello tcleirón
ben sabe o que fai! ¡Ben sabe o que dí
na liturxa anterga da sua orazón!

¡Ollou tantos tempos o vello muiño!
Xa a roda rodaba, cando o pan e o viño
inda n'eran carne, sangue de Xesús;
cando seu camiño
non escomenzara o martir da Crus.

¿O muiño ecelta? ¿O muiño e grego?...
No outo do castro o primer labrego
xa ofrendou a roda a Lin e Gaél;
espallou a vida pol-o chan galego
e ó chan apagado sempre foi fidel.

¡Moe, canta, crama, muiño! ¡Aturuxa!
A lenda que gardas será a insina bruxa
de un tempo baril.
¡Cando as fouces brilen, cando o pobo ruxa
moerás, muiño, xuncal e xentil!...

R e n d i m e n t o

Cruceiros das aldeas,
ergueitas orazons;
deleixados nas corgas,
enlevados nos cons,
esquecidos nos pazos;
senlleiros, no door
da nosa esquencia; sempre,
cando alumea o sol,
cando se alcende a tarde,
cando o día se pon,
Hastra o trono de pedra
onde se ergue El Señor,
de perto ou dende lonxe,
os ouvidos de Dios,
leva unha volvoreta
verbas de un corazón...

X a n t a r

Hora de xantar: rechouchos
de paxaros pol-o ár;
runxir de follas; uns zocos
moen pedras no zagúan.

Cacarexa unha galiña,
muxe a pocha; lonxe un can
ladra: asuvía un merlo
aló, no regó do val...

Hora de xantar na aldea;
pouco ruido, e pouco pan...!

Fai anos, no Valado

No outo da aldea
érguese a Valado.
¡Recordos que garda
dos tempos pasados!...

Un día de Reises
topei na solaina
un año, que tiña
no ventre unha caixa,
na caixa melindres,
e figos, e pasas...

Espallando millo con Manuel de Coto,
sentado na eira,
contábame o vello
cousas da Estadea,
mentras que alcendendo se ian pouco a pouco
luceiros e estrelas.

Coto predicaba, e co aquiles ollos
e as brancas guedellas,
pra min era un sábeo, pra min era un bruxo,
¡nin cregos, nin frades tiñan tantas letras!

—
San Simón n'outono; enchente de chuivas;
abrouxaba o vento,
e inda había roscas, mel e pan de trigo.
¡Santo milagreiro!...

—
Pol-a costa de Vilanovaña,
no outo de todo, viña a carrilana.
Ningunha outra cousa tal feitizo tiña.
—¡Mayoral, arrea! ¡corre ti, galana!...

—
—¡Tía Amalia, tía Amalia!
levou o raposo ô galo.
—¿E Bocanegra, qué fixo?
—¡Ten antre as pernas o rabo!...

O arco da vella

Dende o piñeiredo de Vilanoviña
o arco da vella ergueuse a beber,
tanta sede tiña
que fixo surrindo un vô de anduruña
e foi de un esguello no río a caer.

Ó sentir da auga a caricia leda
espallouse en néboa pol-a tarde mol
e enchéndose de ela colgou na robleda
seu pano de cores tinguido do sol.

Ó pasmo das xentes deulle preitesía;
xa o frescor da auga non lle apetecía
e como as gabanzas lle sentaban mal
voltou pouco a pouco, con gran señoría,
rubindo do río cara o piñeiral.

N a d a l

A solaina

O vento nordesio
pol-o Xiabre baixa
e na campia erma
debulha orlas de mantela branca.

Os espertos do sol golsan, nos xiros
da ventisca, limallas;
e poñen, un tras outro,
arripios pol-as costas debouzadas.

Meia o día no ceo.
Na terra, arripiada,
cán sômas de solpór, nas que se atecen,
mais que os corpos, as almas.

Chegan nas áas do angueiro,
dende terras lonxanas
areias, que nos fan pechar os ollos
e firen a faciana.

Son as pingas da choiva
agulladas, enfiadas
na carne doentida; e non houbera
azos contra a xiada
sen o regalo morno,
e agarimo solermo da solaina...

As edades da vida

Abrente

Sol neno baila na i-auga
e brinca pol-os espellos;
sácame a broa do formo,
creba os ovos no poleiro.

Meridía

Sol pai, pinta as mazarocas,
enche os piornos de millo,
volta a fariña de ouro,
fai enmourecer o viño.

Solpor

Solpor, bicame na testa,
namentres que o carro renxe.
Olla que a noite e moi longa.
¡Aluméame, aluméame!...

A señora vaca

E hí vén pol-as veigas
a señora vaca,
pasenío a paso,
camiño da casa.

O manto amarelo
a coroa branca,
co xentil apouso
de unha dona ranza
saudando pra as veiras
como aquil que manda.

Abrironlle a porta
e formouse a garda.
¡Falando cos ollos,
que é como ela fala,
entrou no cortello
a señora vaca!...

O sair a lúa

N unca eu vin unha noite
como ista noite morna.
As estrelas penduran
do arco do ceo, e flotan.

O camiño de Sant-Iago
ten craror de amadoira
e sobor dil camiñan
os dous carros ás toas.
Semellan os luceiros
pinguiñas lumiosas,
vagalumes de xunio,
que pol-o espazo voan...

¡Alto ehí, camiñante!
Pon a ollada ven outa
e verás os carriños
como rodan.

Xa están sobor dos eidos,
palpabrexando, as louras
lumieiras da noite,
onde as almas se atopan
acouchadas, do éter
nas revoltas.

¿Qué fan?—Xa o vés, agardan
que por riba da costa,
a carón do Castrove,
na noite garimosa,
saia a señora Lúa,
a maestra de todas.
Agardan... mais ô ollala
fuxirán como tolas...

C o n s e l l a

Era unha noite de lúa
era unha noite crara,
eu pasaba pol-o río
de volta da muiñada».

Unha rapaza nova, moi noviña
cantaba ista cantiga par da i-auga:
—Lúa, miña señora, nai da noite,
non fuxas hastra o bico da alborada.
O pano se esmarella; xa carezo,
e non se vai a sangue nin se acrara.
Se non mandas a moza que me ceibe
morrerei, miña dona, esmacelada.

Dende o outo do camiño
volví contra o río a cara.
A nena roiba seguía
lavando o pano na i-auga...

Os carballos

C arballos, carballos outos,
abós dos nosos abós,
feridos nos pés; as ponlas
tortas de tempo e de dôr;
berruguentos e cinguidos
das hedras, sodes tan bos
que inda lle doades landres
óos cochos... ¡sen ser barróns!...

A-la-la de San Xoán

(*Tradución de Xan Bautista Andrade*)

(*Homaxe*)

As herbas do campo
non tiñan olor,
aló cando era
San Xoán pescador.

O santo, amoroso,
as acariñou
co seu pé desnudo
e o recendo das herbas no ár se espallou.

Viu aquel miragre
o toxo do outeiro
—E a míñ ¿non me amainas? O pé espido puxo
sobor dil o santo, e diu seu recendo...

¡A-la-la que reloce unha estrela,
verde e prata do Ceo no trono!
A-la-la que xa voltan os bois,
pendurándolle a noite dos cornos.

O Día de Galiza en Bayón

Dianas e alboradas dos páxaros parleiros,
foguetes estralantes nas piñas dos piñeiro,
repinicar a gloria de lonxanas campáns,
ribeiranas nos soutos, foliadas nos vieiros,
misa solene en Godos, Lantafio e Rubiáns...

Todo ferve co baile, todo viste de festa,
Martíns Códax alados, fan ouvir sua orquesta
e saúdan o Día co seu hino trunfal;
a canzón, que se ergue no outo da froesta,
resoa nas congostras, e s'espalla no val...

Ceibe, pra min, a Terra das coitas que dan noxos
xurden as colgaduras, amareladas nos toxos,
azúes nos espazos, brancas na luz do vran,
nos roibens pol-as nubes, con farolíños roxos,
verdescentes nos arbres, nos viñedos, no chan...

¡Terriña, Terra meiga, que añorei ás vegadas
pol-as campás ermas, doentes asoiladas
da baixa Extremadoura, de Castela e León.
Deixa que poña os beizos nas areas sagradas,
e co teu pan comulgue na festa do Patrón!

N é b o a

D empois de un calor que abafa,
unha néboa que acongoxa
fai a aldea pequechíña,
como un ovo de redonda.

Non hai montes, nin hai soutos,
nin a carreteira longa
se estorrega pol-o monte
como fantásteca cobra.
En ringuileira uns piñeiro;
dúas casñas xeitosas
que debruzan antre eles
perto á miña: son as cousas
que antre a néboa, dende eiquí,
asexa a ollada na hora.

Os paxaros, que inda onte
choitaban, que daba groria,
hoxe calan e non se ouve
nin o voar de unha mosca.

¡Millor: eisi a soedade
e mais estreita e mais fonda!
O esborrallarse o horizonte
fuxen as lembranzas tolas,
e vivo agora senlleiro,
ceibe de mágoas e loitas.
¡A néboa e como un balado
que me pecha e que me escolta!...

Noite de vranc

R ecóllese a leira como unha moiña,
no seu manto longo se engurra o alciprés,
o vento nas veigas non corre, camiña
con modosos pasos, e pesados pés.

As campáns de Godos
chaman á orazón,
nos cortellos todos
se munxe o pezón.

Soan flautas dos sapos e do grilo as alarmas,
escoitanse nos regos as carracas das rans,
os piñeiros semellan un exército en armas
co'as testas ergueitas e entesadas as mans.

As somas van caindo
da cima do Castrove,
a neboa vai saindo
do río, e robe, robe...

Ô redor do Xiabre espallánse os lostregos,
que tinguen a negrura con pinguiñas de cór,
vixía a barbantesa e deitanse os labregos
que se han de erguer do día ô primeiro craror.

De Lantañón a Lúa
a pulos ledos sal,
envolvendo na sua
mortaxa todo o val...

Xenerosa Coto

Morreu hoxe, morreu Xenerosa
vellina de todo
engurrada, encolleita, angulosa
antre as catro táboas de un mal acomodo.

Era un feixe de osos e trapos.
Duas pingas de lume na testa
alcendían en luz seus farrapos,
como fan os foguetes na festa.

Parolaba dos tempos aqueles
en que eu viña a pasar a invernía
e ail a carabeles
sua voz rescendía.

Era a anterga visión do Valado,
canto ben de aquel ben me quedaba
era o fío que ô tempo pasado
miña rota memoria enfiaba.

A f o n t e

A fonte, fontiña,
o fontiña, fonte,
leva herbas do día,
nas somas da noite.
Albea o sol-neno
nas ondas, que dormen,
e pra espreguijalas
fai erguel-o norde.
¡Fonte, fontiña,
bule e camiña!

Na fonte, fontiña,
na fontiña, fonte,
seu pano bermello
lava o bilicroque;
fan as margaridas

escumes, e corren
ô lombo das pingas
as risas da sorte.

¡Fonte, fontiña,
bule e camiña!

A fonte, fontiña,
inda naceu onte;
nos panos do ceo
os seos esconde
e ô vela tan nova
a meiga do bosque
morre de caraxe,
e de envexa morre.

¡Fonte, fontiña,
bule e camiña!...

Xa vou vello

Xa vou vello, xa vou vello
inda que eu mesmo nô creia;
xa pol-a veira do río
teño reparo en pasar;
xa penso pol-a vindima
que n'ai médico na aldea,
e as campáns de Vilanova
danme ganas de chorar.

Xa non monto na «Galana»
pra chegar cedo ô Mosteiro,
xa non lle pergunto ô cuco
cantos anos vivirei,
nin vou destapar o pote
canto chego do rueiro,
nin a broa como quente,
nin teño as arenques lei.

Xa me dan envexá os galos
e noxo me dan as festas;
teño a gaita no faiado
e a monteira no lagar,
chamo ós cregos «meus señores»
as vacas lles chamo bestas
e cando abrouxa o corisco
acurrúnchome no lar...

N o s . . .

Cordas? As atalla a fouce
¿Grillóns?—Os abura o fogo.

¿Cadeas?—As creba o brazo.

¿Castelos?—Os tomba o pobo;

mais adrolas, arlotías,

e fonsadeiras e impostos,

somentes pode co eles

un azo cheo de folgo,

unha vontade de ferro,

moita artice, ¡e moito ollo!

¡Probes dos nosos labregos
que están ceguiños de todo!...

S a n   X o á n

Mañanciña leda do señor San Xoán;
cantigas nas veigas, chíos pol-o ár.
¡Mañanciña tépeda: O mozo galán;
ten a moza arelas de rir e chorar.
Pol-o milicroque as abellas fan
enchente de meles par a misturar;
as bágoas de Petrus, feitas cardeás,
no abrente do día misan no zaguán.
antre as campanelas, tolas de voltar.

Mañanciña leda
do señor San Xoán
¡Outra mañanciña
como ti non ail!

C a n t i g a

P edriñas, pedriñas, pedras
as da Virxe do Cristal.
Como a que Curros lle puxo
nin a ten nin a terá!

A s f o r m i g a s

Ferve a terra co elas. A longa ringuileira
semella un rego mouro que axilla pol-o chan.
Son dúas correnteras que ó toparse se acougan.
As que van e as que venén ¿qué diaños se dirán?

Si poideran os homes escoitar o que falan,
si catasen os ollos as cousas que elas fan
¡qué misteiros inxentes os homes descubrían!
¡que insinazas subrimes podríamos topar!

Formigas, que bulides como burbuxas d'auga,
como barbas de pruma, como areas de sal:
neses corpos miudos, nas testas microscópicas
¡cánta forza se atoba! ¡qué xenio bulirá!

Fai vinte séculos...

Erguete, poeta, érguete a cantar.
Xa de mañanciña se esperguiza o mar
e palpexa o sol.
Ten o lumiar
fervenza de pote na alborada mol.

Xa naceu o Neno antronte en Belén.
Toda a Terra ten
coor de manzán;
e non hai ninguén
sin cunca de leite nin codia de pan.

Érguete, poeta, que o noso Señor
no Portal te espera aceso de amor,
cinguido de luz;
cos brazos abertos, como os ha de pôr
no toro da Cruz...

... Ó alar...

Posta antre o infindo do ceo
e a immensidade do mar
a vela está, como a i-alma,
arranxando pra voar...

i Vela ehi ven!

Vaise o sol. Cando se pon
bica as leiras de Fonsin.

Os merlos voan do herbal
e ollan pra velo fuxir.

O vento, que adormentaba,
esperguízase, e co-il
xogan os pendóns do millo
e escomenzan a runxir.

Se arrolan doux papa-rubios
na maceira do xardín;
e as anduriñas ó ar
ruben, pol-o despedir.

As somas rodan dos montes
e no val van a cair.
A noite asexa no adro.
i vela ehi!

i Sol!

A mañán está leda
e chea de balbor.
A mafíán está leda;
eu tamén o estou.

Asuvían os merlos,
escintilan os cons,
i está rulando a rula
como enxamais rulou.

En riola, as formigas
van como en porcison;
érguense os fentos; vira
das follas o côor,
e chegan as abellas.
deicaló.

¡Sol milagreiro, pai
da Natureza! Ou sol!
¡Endeben un asopro
de Deus te alumiou!...

A morte de Viriato

Dun castro celta, que o tesouro enterra
da libertade, o resprandor do dia
olla Viriato, aló na lonxanía
as romanás lexións cara da terra.

Seu viril aturuxo alcende a guerra;
se ergue Galiza, que a loitar nascía,
e cantas forzas o Senado envía
fican no pô, o mesmo pé da serra.

Houbo arregueixo de coutar ô forte
e logrou a traición co seu infruxo
pousar no noso chan a planta allea.
Mais de Viriato, vindicou a morte
a xusticia de Deus ¡que nos impuxo
vinte séculos xustos de cadeal!

1934

MORRÍÑA

АЛІЯЗОМ

Morríña

G alicia, miña xoia!
Terra das alembrazas,
das saudades fondas;
da morriña, que alfara.

A das mañáns de brétema,
a das tardes douradas,
a das noites saudosas
nas que a afouta Compañía,
por corgas e vieiros,
camiña as agachadas.

Terriña feiticeira,
cinguida de grinaldas,
que te ergues aviscante
perto do mar, nas praias.

Lar dos celtas garridos,
espello das Hispanias;
escoita estas cantigas,
acendidas gabanzas
e perdoa ô poeta
que enchoiado te lauda.

Eu, pol-as túas leiras
bulín, ceibe das mágoas,
na mocedá frorida;
eu nas noites caladas
ouvín os longos brúos
que aló, na costa brava,
ô batir os petoutos
o Atlántico levanta.

Eu, nas tardes xeitosas,
escoitei as pregarias
do vento, que abirtaba pol-as veigas,
e ouvín as lingoas máxicas,
parleiras, armoniosas
do grilo e a carricanta.

Eu collín nos teus agros
as froreciñas brancas,
aspirei túas brisas
e bebín túas augas.

Eu muxín pol-as cortes
tuas canseiras vacas;
e nas noites do inverno,
cando o vento abrouxaba,
a carón da pedriña
do lar jou miña casa!
escoitei dos labregos
as hestorias fantásticas
de trasgos e antaruxas,
de meigas e mandrágulas.

Eu deprendin nas chouzas e nos soutos
a docedumbre santa,
gusteい das tuas fillas
a paroleira fala
sinxela, dôce, tenra,
inxenua, afiuzada;
sentín dos teus labregos
as acendidas mágoas
os anceios de bens, pol-os que alentan
fai séculos... je tardan!

Surrin cas tuas grorias,
chorei cas tuas bagoas
e tremei de carraxe
diantre das infamias
que che fan os caciques, cando féridos,

cos tributos te abafan
e cando os cans chebotan
de abinzas e de cargas.

Eu planeei vegoñas
en loitas arroutadas
e xurei dar a vida
por ver ceibe a adourada.

¡Xa se alucan os tempos;
debruzan as masnadas;
resoan os pandeiros
e os foguetes estralan.

¡Enriba miña Terra,
que crarexa a alborada!
Non se pechen meus ollos,
nin mifias mans se abatan
sin alar tua insinia
por riba dos galgueiros e das augas!...

MINA GRATITUDE

Iste libro e os que han seguir, Deus diante, son froito de aquil esforzo que un fato de amigos fixo no meu favor, vai xa para un ano, co fin de que as miñas obras non ficasen inéditas no fondo d-unha gabeta.

¿Fixeron ben? ¿Fixeron mal? O púbrico e a crítica o han decir; mais sexa de elo o que queira miña gratitud renderá tanto, como dixen entón, como a miña vida, e quero facela patente empraza n-istas páxinas.

A cousa foi así:

MANIFESTO

«Esta ciudad de Pontevedra, gaya y esplendorosa en el aspecto maravilloso de sus paisajes, de sus costumbres, de sus tradiciones, parece ir despertando actualmente de aquella su modorra de los siglos donde los valores sobresalientes de la raza, quedaban envueltos en el olvido y acaso en la incuria fofa y simple de la banalidad populachera. Y es que acaso el espíritu racial de nuestro pueblo, por sentimiento puramente localista, vivió siempre sin ese afán de universalidad de otros pueblos, sin esa noble ambición de asomarse al mundo, sin esa espiritualidad ambiciosa de ofrendar a la cultura de los

demás, las esencias primorosas de sus hombres de valía, los prismas de aguas limpias y purísimas de su arte, de su ciencia, de su modalidad esencial.

Así, en estos tiempos de franca renovación de valores, impuesta por la dinámica de nuestras juventudes, por este afán imperativo que convuelve vigorosamente nuestras aulas e Institutos, creando el santo amor formado en las magníficas facetas de sus regionalismos, asoma esta noble manifestación de aventar nuestros propios valores intelectuales, nuestra enjundia y aportamiento a los ideales constructivos del gran pueblo de mañana, del pueblo del mundo pleno de armonía y belleza, como una lección de los siglos a la formación humana.

Pontevedra se honró al rendir un homenaje merecido al notabilísimo y admirable músico don Juan Serrano y siguiendo la marcha emprendida, un grupo de admiradores del insigne vate y escritor pontevedrés don Gerardo Alvarez Limeses, iniciamos nuestra fervorosa e inquebrantable adhesión al poeta ilustre, formulando una llamada, desde las columnas de la Prensa local, con la finalidad de recibir adhesiones en pro de la edición de las obras, plenas de belleza y canto lírico, del insigne poeta y admirable pedagogo, honrando así a nuestra cultura y por tanto a nuestra ciudad.

Con tal motivo, y creyendo interpretar los anhelos de nuestro pueblo, proponemos una suscripción

para el mencionado fin, en las redacciones de los diarios locales.

José Carbonell-Manuel Cabanillas-José Gay Fernández-Marcelino Otero-Modesto Bará-M. Paz Varela-Manuel Villar-Evaristo Paredes-Juan Novás Tomás Abeigón-Leandro del Río-Ramón Pérez Enrique Marescot-Emilio Quiroga-José Filgueira Valverde-Luis Huesa-Benigno Barros-Isidoro Millán-Manuel Cidrón-María Cruz Pérez-Ernestina Otero-Salustiano Fernández.

R E S P O S T A

Mis buenos amigos.

Porque me asusta que alguien pueda creerme caído en pecado de hipocresía, no diré yo que ignoraba en absoluto el homenaje—nombre injusto e injustificado con que la bondad de unos amigos ha querido abrumarme—que ustedes, con exceso evidente de afecto, han puesto en marcha. Confieso que un rumor de lo intentado fué a buscarme a mi casa. Pero lo que nunca pude prever fué que la sencillez cordial del acto, adquiriese—sin duda por el prestigio de los proponentes y la generosidad sin límites que lo está acunando—unos caracteres tan desmesurados para mi insignificancia. A que cobrase estos vuelos, si que, desde luego, me hubiera opuesto.

Ya ahora no me atrevo a evitarlo, entre otras

razones porque yo, que impedí otros intentos, no estimo tener derecho a estrangular la cariñosísima iniciativa de ustedes, que no están ligados a mí por otro vínculo que el de una limpia amistad personal; pero que están unidos conmigo por una enorme emoción: la de Pontevedra, cuna gloriosa o madre acogedora de todos.

¡Que sea por ella! Y que esta iniciativa, surgida ahora y acaso meditada largamente, sirva para renovar cuantos votos de pontevedrismo, que es decir galleguidad, llevamos encendidos en la lámpara votiva de nuestros corazones. Pero que el homenaje—el calificativo siempre me violentará—aparezca siquiera reducido a límites estrictos que, sin falsa modestia, reputo de todas maneras desmesurados para mi única condición de hombre de buena voluntad.

Se lo estimaré a todos y será, en el collar infinito de gratitud que con ustedes, y con los generosos donantes estoy contrayendo ya para lo que me resta de vida, una cuenta más que engarzar.

Emocionadamente suyo.

Gerardo Alvarez Limeses

OS DONANTES ENTIDADES

Asociación de Maestros de Tuy-La Moda Ideal
PP. Franciscanos-Familia Sieiro-Torres Hermanos

de Marin-Hermanos García Piñeiro-Casa Germán
Señoritas de Lois, de Codeseda-Club Celta-Asocia-
ción de la Buena Prensa-Diario de Pontevedra
Maestros de Cristiñade-Asociación de la Prensa.

D O N A S

M.ª Josefa Novás Viñas - Josefa Iglesias Vilare-
lle-Angeles Antelo-Ramona Lorenzo, viuda de Cas-
queiro - Peregrina Casqueiro - Ramona Casqueiro
M.ª Concepción Longa-María Regina Cochard-Ma-
ría Cruz Pérez-Filomena Lamas-Maximina Lamas
Josefa Malvar-Carmen Malvar-Rosario Novás Viñas
María Alvarez López-Carolina García Tenreiro-Te-
resa Toubes Barca-María Toubes Barca-María Ote-
ro Casas-María Teresa González-M.ª González de
Silva - Adorinda Grande - Luz Fernández - Dolo-
res E. Vidal-Ramona Lourizán-Pura Piñeiro-Emilia
Rodríguez Santos-Julia Blanco Iglesias-Martina Igle-
sias Fernández-Teresa Cachafeiro-Manuela Cacha-
feiro-Elvira Vaamonde-Mercedes Vaamonde-Car-
men Regueiro Vaamonde-Concepción Villar-María
T. Gutiérrez de Gómez-Dolores Rial Martínez-Car-
men Viñas Cortegoso-Patrocínio Núñez Vila-Mer-
cedes García Núñez-Teresa López-Paula Amil-Car-
men Fontoira-Rosa Santos Lores-Carmen Gamallo
Enriqueta Peón-Fermina Gutiérrez-María Teresa

Portasany-Josefa Miguez Mouríño-María López Lo-
sada-Antonia Rodriguez Tovar-Lucila Rodríguez
Tovar-Concepción Rodriguez Gómez-Oristila Ló-
pez-Dolores Carballo Rocha-M.^a del Carmen Dios
Vázquez-Dorinda Barros-Josefa Valverde-Carmen
Lorenzo de Estévez-Elisa Rodriguez Costas-Rosa
Saz-Teresa Portas de Pereira-Luisa Tovar-Carmen
Nessi-Dolores Piñeiro Cascallar-Celia Piñeiro Cas-
callar-Milagros López Blanco-Isolita González-Ali-
cia Fernández del Rio-Aurora Rea-Vicenta Olmos
María Luisa Buceta-Vicenta Esperón-Teresa Rodrí-
guez Santos-Camila Palacio Rivero-Carmen Palacio
Rivero-Cristina Molas-Teresa Núñez Vila-Asunción
López Blanco-Magdalena Núñez-Carmen Moure
María Luz Dominguez-Amalia Dominguez Bua-Es-
clavitud Piñó-Belén Prada-Julia Calvo-María Mont-
toto-Josefa Salgueiro-Purificación Maceiras-María
Rosa Larriño-M.ª Socorro Cochón-Higinia Fraiz
Domitila Portela-Carmen Cornes-María Miguez
Torrado-María Pilar Rey Cardama-Julia Martínez
Rial-Mercedes Horcajada-M.ª Candelas Marticorena
Filomena Castro Santos-Carmen Gutiérrez López
Rosa de Uña-María de Uña-M.^a del Pilar Varela
Arminda Otero-Margarita Otero-Elisa Diz Lois
M.^a del Carmen García Cabezas-María Novás Aboal
Concepción Panadero-Rosa Martínez-Teresa García
Martínez-Efigenia Maquieira-Agrípina Castrelos-Eli-
sa J. Iglesias-Carmen Taboada-Ramona Cabanillas
Soledad Martín-María Rodiño-Prudencia Muñoz

M.ª Luisa Pereira-Josefa Dolores Crespo-Rosario Fondevila-M.ª Luisa Fondevila-Filomena Freire-Sila González Tuñón-Carmen Cano-Socorro Rial-Ana Paredes Brey-Asunción Sánchez Paredes-Amelia de la Torre-Agueda Fernández-Josefa Rosón-Manuela Alejandro Troncoso-Lita Gorostola-Julia Cardellá Isabel Vázquez Fidalgo-Mercedes Picher-Josefa Ochoa Arias-Emilia Trabazo-Carmen Couto-Gumersinda Tilve-Dolores Almofrey-Casilda de la Riva-María L. Rodríguez Alvarez-María Eiras-Sofía Yañez-María Alvarez Mariño-Viuda de Losada Díeguez-Luz Fernández Alvarez-Purificación Novás María de la Luz Pazó-Clara González-Josefa Abilleira-Amalia Vázquez Nogueira-Ernestina Otero Dolores Otero Sestelo-Esperanza Otero Sestelo Emilia Alvarez Silva - Dolores Cea Montenegro Deolinda Diaz-Viuda de Ruibal-Josefa Santos-Rosario Rocafull-María Alén Solla-Teresa Recuna-Camila Iglesias-Rufina Lamas-Carmen López Iglesias Dorotea Poza Juncal-Pilar Poza Juncal-Agrípina Mouríño-Teresa Portas-María Alvarez Vijande-Teodora Martínez Currais-Margarita Otero-Elisa Díz Josefa Donosa Gamallo-Aparición Alvarez Casas Purificación Neira-Carmen Novoa-María Josefa Pérez-M.ª Jesús Nogués-Lucrecia Moran-Purificación Pazo Prado-Juana Sabina García-Mercedes Vidal Carmen R. Romay-Valentina Cao-Cordido-Una anciana de Bueu-Sara Blanca Isla Couto-Amparo Negreira-Sofía Silva-Concepción Avendaño-Angela

Hevia-Ana Díaz|Betanzos-Elena Buela-Dolores Longhi-Dolores Granjel-Luisa Alonso Gonda-Leonor Otero Coira-Aurelia Barreiro-Filomena Barés-Regina Rodriguez Barés-Viuda de Andrade-M.ª de la Esclavitud Puga-Dolores Novás Guillán-Felisa Cebrecos-Carmen de Sádaba-Tomasa Codesal-Marina Luaces Peón-Carmen Pérez Patiño-Teresa Pérez Patiño-M.ª Salomé López Bermúdez-M.ª Luisa López Bermúdez-Asunción Fernández Hermida-Dorotea Diez-Trinidad Varela Peña-María Mercedes Quintás-Carmen Sueiro Meis-Emilia Novoa de la Iglesia-Amparo Garrido Eirín-Sara Fernández Alvarez-Isabel Castelo Valois-M.^a del Carmen Ferreiros-Esclavitud Bernárdez-María Losada Sarmiento Flora Luaces Peón-Jesusa Marinas-María Armas Margarita Cribreiro-Amparo Otero Botana-Josefa Garrido Otero-María Real Alfaya-Avelina Pajares Purificación Gil-María Castro Lago-Virginia González Pérez-María Josefa Pardal-Rosa Francisco Vázquez-Manuela Lois y hermanas-Modesta Bará-Dolores Gómez Blanco-Juana de Sadaba-Adelaida Fraiz-Nemesia Arceo Fraiz-Rita A. Buceta-Manuela Prego-Dolores Camaño-María Rial-Enriqueta Rodríguez Senra-Teresa Pelayo-Perfecta Sitoula-Amalia Soto Blanco-Flora Cortegoso-M.^a del Carmen Docampo - Benita Patiño - Isolina Patiño - Josefa Proenza-Vidalina Torres-Manuela Alejandro Cubellas-Juana García Alemparte-Teodulia Friol Escudero-María del Carmen Paz Fernández-M.^a de los Do-

lores Paz Fernández-Bernarda Pereira-Consuelo Barral-María Fernández Carbajo-Teodora Troncoso America Pardo-Cándida Portela-Guillermina Mouríño-Mercedes Araujo-María Bouza Trillo-Evangelina Constenla-María Criado Orellana-Carmen Santos-Secundina Piernas-Serafina Vaqueiro-Acacia Barros-María C. Ojea Barros-Amelia Bernárdez Socorro Sarandeses - Marina Mosquera - Manuela I. Casal Soto-Clotilde Rodríguez Soaje-Sira López Sanmartín-Carmen Romero Alvarez-Elena Fernández Novás-Rosa Ferro Aboy-Concepción Alvarez Inés Morón-Manuela Senra-Sofía Romero-Antonia Maquieira - Dolores Carballo - Manuela Candelas Generosa Costas-Concepción Pérez-María Gandiosa Fernández-Josefina Saralegui-M.ª Aurelia Caballo Valcarce-Mercedes Fernández Lago-Carolina Camiña-Dolores Moreira-M.^a del Carmen Paz Peón M.^a del Pilar Bará-M.ª Dolores Cobas-Angelita Bernárdez-María de la G. Garrido-Obdulia A. Pacheco-Amalia Gómez Durán-Zulima de Acevedo Carmen López y López-Elena Paredo-Carmen Villanueva-María Eva Bacelar-M.^a del Pilar García Carmen Ferro-Enriqueta Rosende-Elandina Casas Andrea Casas-Carmen Nine-Concepción Ferreiro Rosa Novoa-Sebastiana Pérez Graña-Manuela Carrero-Rosa Alén García-Isabel Luengo-Amalia García Mourifio-Erundina F. Luaces-Leonor Rodríguez M.ª Dolores Fernández Segade-Purificación Vila Josefa Piñeiro Pena-Carmen Pardo-María García

Iglesias-Felisa González Barros-Juana López Elicegaray-Ramona Paisal-Marina Abal-Emilia Caron Rosa Novoa Barbosa-Concepción Ferreiro-Lucía Ubeira-Carmen Tobío Portas-Carmen Pérez Cuevas-Amadora Fernández-Francisca Dominguez-Dolores Martínez Soto-Orosia Sabariz-Mercedes Portela Sabaris-Esmeralda Portela-Ramona Fernández Rodríguez-Esmeralda Rodríguez-M.^a del Carmen García-María Rodrigo Hevia-Josefa Cuiñas-Maruja Losada García-Camila Sánchez-Eladia Milleiro-María E. Marcos-Dolores Rodriguez Rivas-María Aurora Soto-Martina González-Albina Díaz Lois-Mariña Estévez-Amalia F. Carbajo-Obdulia Hernández Esperanza Piñeiro-M.^a del Carmen Berdulla-Francisca Tomé-Clotilde Gayoso-M.^a del Carmen Muñoz - Manuela Pena Rey - Carmen Otero Santorum Jesusa Castro Barreiro-Casta Calviño-Josefa Chan María Pía Vigo Galban-Asunción Granda-Paulina Velasco - Manuela Castro Barreiro - America Rivas Carmen Maquieira-Otilia Fernández-Avelina Salgués-Josefa Eusira Lorenzo-Joaquina Diaz Gutiérrez-Teresa Filgueira-Erundina Lorenzo-Domiciana Hermida-Aurora Vidal Tomé-Esperanza Iglesias Castro-Luisa Maneiro.

H O M E S

Ramón Miguez Barcia-Torcuato Ulloa-José Lago Bua-Baldomero Tomé-José Seoane López-Mo-desto Bará-Ernesto Caballero-Luciano R. Requena Vicente Saez Ruiz-Pedro Caselles-Juan Jaen-Luis Pintos Fonseca-Francisco Riestra-Juan Novás-Manuel García Nodar-José Filgueira Valverde-Luis Fontoiria-Ramón Segura Marcos-Juan Argenti-Fran-cisco Otero Goday-Jacobo Otero Goday-Gumer-sindo Abeledo-José Carbonell-Manuel Martínez Pereira-Prudencio Landin-Antonio Iglesias Vilarelle Fernando González-Fermin Blanco Alfaya-Faustino Fraile-Eliseo Mosquera-José Iglesias Rodriguez-Ce-lestino López de Castro-Telesforo Lorenzo-Ramiro Ruibal-Enrique Vázquez Senra-José Vázquez Senra Manuel Alvarez Vijande-Manuel Tejedor-Antonio Blanco Porto-Juan Rey Lema-Manuel Copena-Ma-nuel García Bouzas-Luis Jorge-José Gamallo-José Sueiro Norat-Jesús Gestal-Manuel Paz Rivas-Elias Radio-Fernando Baeza-Julio Antúnez-José Antúnez José Monje Otero-Valentin L. de Castro García Javier Pintos Fonseca-José M.ª Rodriguez-Teodoro

Rodriguez Franco-José M.ª Quinteiro Malvar-Luis
Viñas Cortegoso-Cándido Viñas Calvo-Indalecio
Viñas-Ramón García Núñez-Constantino Domin-
guez-Ulpiano Castro-Manuel Couso-Eugenio Silva
Nieto-José G. Posada Curros-Jaime Cid Fernández
Leocadio López-José García Pintos-Cándido Hermi-
da Diaz-Emilio Járaiz-Alberto Somoza-Celestino
Peón Villar-Juan Vidal Martínez-Leonardo Enríquez
Lope Martínez Alvarez-Andrés López Martín-Ra-
món Segura de la Garnilla-Emilio Rodríguez Vilas
Claudio Sotelo-Eloy Suarez Cobian-Antonio Ber-
nárdez Barros-Esteban Valverde-Eulogio Estévez
Rodriguez-Bernardo López Suarez-Angel González
Sampablo-Leovigildo E. Moure-Ramiro Moure-En-
rique Malvar Graña-Luis Magdalena-Vicente Viñas
José E. Paz Peón-Joaquin González García-José Ga-
baldón-José Gay-José María Moar-José Durán Me-
danich-Prudencio Otero Sánchez-José Otero Rúa
José Luis Otero-Pedro Basanta-Pablo González
Modesto Gay-Manuel Vila Fandiño-Eduardo Reija
Mora-José Iglesias Cobas-Francisco López Cuquejo
Antonio Núñez Vila-Victor del Río-Cesareo Alén
Santiago Miguez-Amador Gallego-Jesús Garrido
Manuel Somoza-Constantino A. Argüelles-Marcial
Martínez López-Jesús Durán-Faustino Estévez Bou-
llosa-Arturo Esperón-Antonio C. Bernárdez Barrei-
ro-Manuel Tobío Cernadas-Angel Castro-Regino
Sanmartín-José Pueyo-Aquilino Alvarez Novás-Ra-
món Mouríño Vidal-Rogelio Pérez González-Dio-

niso García Rino-Antonio Pintos Miguez-Manuel
Cidrón-Ramón Rey Vázquez-Luciano del Río-Car-
los Reguera-Antonio Reino García-Publio Fentanes
Celestino L. de Castro García-José Nodar Magan
Padre Gaite-Manuel de Castro-José Grobas-Basilio
Poncet-Joaquin de Miguel-Raimundo Miguez-Feli-
pe Paz Adrio-Carlos García Cabezas-Celestino Sil
va-Angel Miguez-Enrique Miguez-José Cividanes
Javier Puig-Manuel Diez Garrido-Antonio Costas
Pastoriza - Castro Sampedro - Enrique Fernández
González-Enrique Marescot-Patricio Marescot-An-
tero Marescot-Valentin Suarez-Isidoro Perez-Mar-
celino Otero Goday-Luis Abal Marescot-Emilio
Boullosa-Salvador Martínez-Timoteo Gay-Tomás
Pérez Lage-José Pérez Alonso-José Ferro-Plácido
Castro Pena-Sebastián Portas-Manuel Dovalo-Fran-
cisco Cachafeiro-Manuel Gamallo-Julio Lois-José
Iglesias Filgueira-Rogelio Val Barros-Serafin Blan-
co-Agustín Alvarez Franco-Felipe Lage-José Millán
José Vieitez-Pedro Rodrigo Méndez-Enrique Cou-
ceiro-Joaquin Barreiro García-Rogelio Troncoso
Julio González Martínez-Manuel Cachafeiro-Manuel
Irago-Manuel Corbacho-Benito Lago Friere-Primo
Iturriaga-Alberto González-Felipe Carnicer-Eulo-
gio Estévez Tíscar-Amando Luaces-Manuel Caba-
nillas-José Vázquez Grela-Ernesto Pedrosa Paz
Vicente Otero Ulloa-Emilio Tilleiro-Manuel Váz-
quez Nogueira-Antonio Casas Medrano-Joaquin
Pintos-Isidoro Millán-Gonzalo Mucientes-Gilberto

Vázquez-Andrés Muruais-Daniel Bernárdez-Alfredo García Hermida-Eugenio López Aydillo-Bibiano F. Ossorio Tafall-Paulo Novás-Emilio Quiroga-Luis Martínez Gendra-José García Casalderrey-José López Otero-Miguel Mateos-José Loureiro Crespo Casimiro Gómez-Adelino Díaz Pérez-Manuel Corbal Souto-José Currás Portela-Fernando Buceta Gonzalo Martín March-Luis Crespo Almón-Benigno Barros-Tomás Abeigón-Fermín Díaz Alvarez Román Pintos-Albino Lueiro-José Calviño-Manuel Pérez Alberte-Pío Paradiñeiro-Manuel Otero Bárcena-Amadeo Lorenzo-Teodomiro Pelayo-Manuel Vidal Castro-Ernesto Silva-Antonio Taboada Tabanera-Blas Agra-Antonio Campos Pérez-Manuel Romero Fernández-Juan Costas Fontán-Fernando Sánchez-Abilio Muñoz-Valentín Paz Andrade-Jesús Vidal-Julio Sigüenza-Rey Alard-Victoriano Tobío Ricardo González-Ramón Vázquez Durán-Ismael Sánchez Puga-Sergio Sánchez Puga-Enrique Vallina-Roman Pintos Lois-Graciano Alejandro-Luciano Otero-Francisco Blanco-Maximino Rodríguez-Roque M. Mateo-Laureano López-Juan Alvarez González-Prudencio Gutiérrez-Ramon Ferreiros Castiñeiras-Anastasio Pacheco-Abilio Bernaldo de Quirós José Diaz Corbacho-Luis Mouríño-Juan E. Alvarez Constantino Berridy-José Portela Pazos-Pedro A. Torrado-Andrés Mencia-Joaquín País-Avelino Vergara-José Ron Cabarcos-Manuel Pérez Vidal-Carlos Núñez Zarazo-Eduardo Cuntin-Antonio Caamaño

Bournacell-Antonio Martínez Acuña-Un maestro
Manuel Ameijeira Cerviño-Manuel Mosquera-Ro-
gelio Farto-Antonio González Novás-Luis Sánchez
Baquero-Nicanor Ruibal-Manuel Touriño-Vicente
López de Guereñu-Sergio García Estéban-Arturo
Gallego-Marcelino Romero-Manuel Palmeiro-Mar-
cial Vieitez-Antonio Carral-Francisco Ignacio Gar-
cía-Manuel Paz González-Alfredo Paz-Alfonso Ro-
dríguez-José M. Sueiro Piñeiro-José Torres Gonzá-
lez-José Cerviño Ferrín-Juan Domínguez Prol-José
S. Hidalgo-Santiago Fernández-Antonio Fernández
Abad-Inocencio Díaz-José Fentanes-Manuel Criado
Orellana-Aniceto Portela-Santiago López Somoza
Antonio Pérez Ojea-Manuel Vega-Castor Ventín
José Fernández Cerviño-Eduardo Feijóo-César Al-
varez Novás-Teófilo González-Manuel Muñoz Sen-
ra-José Longa-Enrique Barbosa-Manuel Martínez
Otero-Carlos Díaz Lozano-Juan Pazos Muñoz-Ma-
nuel Constenla Nodar-Domingo Gándara-Antonio
Sejas Poch-Amancio García Portela-Eulogio Ozón
José Durán Durán-Maximino Portela-Manuel Ga-
riido Franco-Ernesto Porto-Luis Freijanes-Sebas-
tián Berdeal-Manuel Trigo Díaz-Hermenegildo Iglesias-José Torres-Francisco Jorge Alonso-Juan M. García López-Crisanto Rial-Rogelio de la Granja
Ignacio Peleteiro-Isolino Martínez-Jesús Gandós Santiago Díaz Giménez-José Rodríguez Constenla Prudencio Rodríguez Dios - Daniel Vidal Varela Francisco Regueiro-Enrique R. Márquez-Antonio

Martínez-David Novo y Novo-José Costa Calvo
Vicente García Neira-Manuel Ocampo-Manuel Re-
dondo-Agustín Jambrina-Ramón Lorenzo Duro
Modesto R. Figueiredo-Servando López-Arturo
Constenla-Manuel Monteagudo-Higinio Rey Soto
Avelino Franco-Aurelio M. Rey-José Muñoz No-
gueira-José Aspera-Julio Lubian-Alvaro Fernández
Maximino Fernández Rey-Abel Alvarez Padín-Ra-
fael Baena-Evaristo Fernández-Domingo J. Garcés
Antonio Dominguez-Samuel Blanco-Aurelio Mou-
riño-Agustín García Barros-José Otero Bertolo-José
Trillo Triñanes-Manuel Castro-Secretario del Sindí-
cato de Marin-Francisco Piñeiro Grova-José A. To-
rres-Alejandro Salinas-Rogelio Ferrin-Francisco
Fernández-Primitivo Gutiérrez-Miguel Rodriguez
Garrido-Antonio Iglesias Ares-José Alvarez Villar
Prudencio Figueroa-José Pérez Sabor-Benito Piñe-
iro-Valentin Souto-Manuel Juncal-Juan Eleta-Lucia-
no Cores-Jacinto Zurizunegui-Estanislao Victor To-
rres - Balbino Fraga de Lis - Antonio Magariños
Granda-Faustino Barros-Gumersindo Padín-Casto
Betanzos-Manuel Gallo-Manuel López Martínez
José Carabelos-Marcial Beade-Salvador Guimare
Salustiano Portela Pazos-Severino Cobas-Guiller-
mo Fernández-Gerardo Santos-Victor Lorenzo Ce-
peda-Eladio Ferreiro-Arsenio Martínez-Antonio Ba-
rreiro Beloy-Jesús Eugenio Pérez-Manuel Silva Nú-
ñez-Cura de Bayón-Francisco Magariños-Manuel
de Sás Muras-Manuel Moreno Astola.

REXISTRO

Páxinas

PRÓLOGO de Castelao.	7
Canto a Galiza.	15
Antoniño (Tuy).	23
Triadas célticas.	24
A morte do poeta.	25
Terra de Ourense.	26
Madrigal—O niño alleo.	28
¡Volve!.	29
Introito-A alborada de Rosalía.	30
Na morte de Lamas Carvajal.	32
Vaite anduriña.	34
Orazón.	36
¡Non volverei!.	38
¡Chove!.	41
Cousas de Dios.	42
Canta, rula.	44
Vintecinco de Xulio.	46
Vela ehi vai.	47
Don Perfecto.	48
¡Señor!...	49
No Valado.	51
Orballo.	52
Naz'o dia.	53
Como os bois.	54
¡Moe, muiño!....	55

Páxinas

Rendimento.	57
Xantar.	58
Fai anos, no Valado.	59
O arco da vella.	61
Nadal.	62
As edades da vida.	64
A señora vaca.	65
Ó sair a lúa.	66
Consella.	68
Os carballos.	69
A-la-la de San Xoán.	70
O dia de Galiza en Bayon.	71
Néboa.	72
Noite de vran.	74
Xenerosa Coto.	76
A fonte.	77
Xa vou vello.	79
Nos...	81
San Xoán.	82
Cantiga.	83
As formigas.	84
Fai vinte séculos.	85
Ó alar...	86
¡Vela ehi vent!	87
¡Sol!	88
A morte de Viriato.	89
Morríña.	93
Miña gratitud.	97
Resposta.	99
Os donantes.	100
Donas.	101
Homes.	107

E R R O S

Paxs.	Lins.	Di	Lêr.
18	2	teura	tenra
30	7	sespertaba	s'espertaba
36	6	coa	co-a
40	14	frutos	froitos
47	1	ei	ehí
51	1	valado	Valado
51	4	id	id
59	12	H	h
61	5	anduruña	anduriña
61	11	Ó	O
62	13	solpór	solpor
74	2	moiña	monxiña
82	7	par	por
96	2	chebotan	che botan

ISTE LIBRO
"ANTRE DOUS SÉCULOS",
IMPRENTADO
POR XULIO ANTÚNEZ
OLIVA, 6-PONTEVEDRA,
REMATOUSE O DIA
5 DE MAIO DO
ANO 1934

